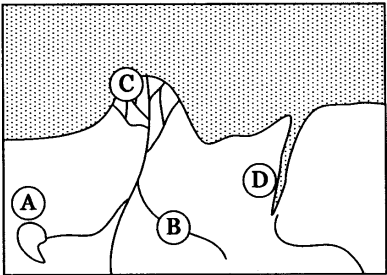
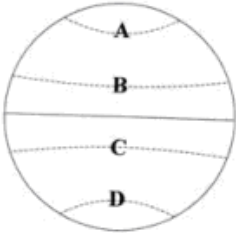

Gebėjimų aprašymus iliustruojančios užduotys. Geografija

Naudotasi nacionalinių brandos egzaminų medžiaga.

Gebėjimų grupės / Užduočių pavyzdžiai	Taškai ir atsakymai
<p>I. Žinias ir supratimą mokiniai parodo:</p> <p>1. Įvardydami ir paaiškindami sąvokas, esmines gamtos ir visuomenės reiškinių ar procesų priežastis. <i>Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas 1 tašku.</i></p>	
<p>1.1. Kuri raidė paveiksle žymi estuariją?</p> <p style="text-align: center;">A B C D</p>	1.1. D
<p>1.2. Kuri raidė žymi šiaurės atogrąžą?</p> <p style="text-align: center;">A B C D</p>	1.2. B
<p>1.3. Kas yra demografinė politika?</p>	* 1.3. Priemonių sistema, kuria siekiama suformuoti sąmoningą visų gyventojų požiūrį į demografinę situaciją ir jos gerinimą šalyje.
<p>1.4. Kaip vadinamas išekspluotuočių karjerų sutvarkymas?</p>	1.4. Rekultivacija.
<p>1.5. Pasaulyje yra valstybių, kuriose bado problema yra ypač aktuali. Nurodykite dvi bado sukeliančias gamtines priežastis?</p>	*1.5. Galimi atsakymai: <ul style="list-style-type: none"> • sausra / vandens trūkumas / mažas kritulių kiekis; • nederlingi dirvožemiai; • dykumėjimas / dykumų plėtimasis.
<p>2. Atpažindami ir apibūdindami įvykių, reiškinių, procesų bruožus. <i>Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas 1 tašku.</i></p>	
<p>2.1. Kuriuose kalnuose intensyviausiai vyksta žemės drebėjimai?</p> <p>A Andų. B Uralo. C Apalačų. D Rūdiniuose.</p>	2.1. A
<p>2.2. Koks svarbiausias veiksnys lemia jūrų ir vandenynų šiltųjų ir šaltųjų srovių susidarymą?</p> <p>A Jūrų dugno reljefas.</p>	2.2. D

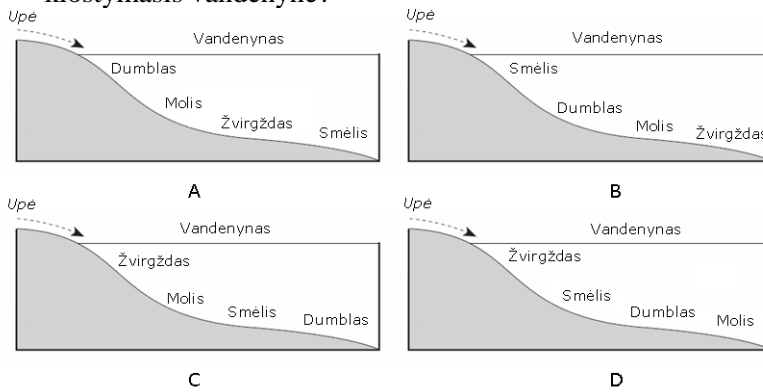
- B** Jūrų potvyniai ir atoslūgiai.
- C** Vandens temperatūrų skirtumai.
- D** Pastovia kryptimi pučiantys vėjai.

2.3. Nurodykite žemės ūkio šaką, kuri svarbi Lotynų Amerikos regiono šalių ekonomikai.

2.3. Augalininkystė.

2.4. Kuriame paveiksle pavaizduotas kalnų upės nuosėdų klostymasis vandenyne?

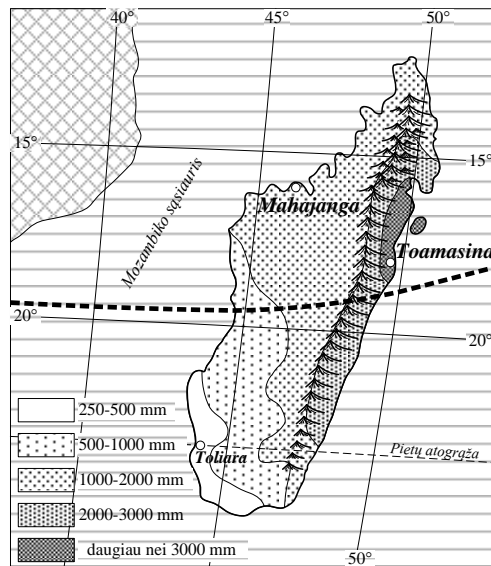
2.4. D

3. Rasdami reikiamą informaciją žemėlapiuose, grafikuose, schemose, diagramose, lentelėse, mokslinio pobūdžio tekstuose.

Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas 1 tašku.

3.1. Paanalizuokite Madagaskaro salos žemėlapi ir atsakykite į klausimus:

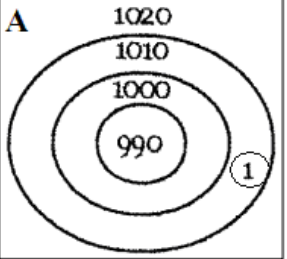
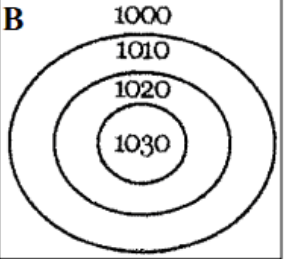

3.1.1. Kuriame mieste didžiausias metinis kritulių kiekis?

3.1.1. Taomasina.

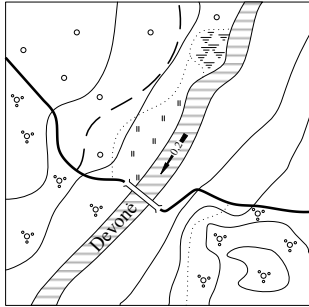
3.1.2. Kurį miestą kerta Pietų atogrąža?

3.1.2. Toliara.

<p>3.2. Išanalizuokite schemas ir atsakykite į klausimus:</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>A</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>B</p> </div> </div> <p>3.2.1. Kaip vadinami A ir B schemose pavaizduoti oro sūkurių?</p> <p>3.2.2. Koks yra atmosferos slėgis 1 pažymėtame taške?</p>	<p>3.2.1. A – Ciklonas, B – Anticiklonas.</p> <p>3.2.2. 1010.</p>																								
<p>3.3. Perskaitykite tekstą, atlikite užduotis:</p> <p><i>Regionas vienija 5 valstybes, išsidėsčiusias pusiasaliuose ir salose. Didžiausia šio regiono valstybė yra į šiaurės vakarus nuo Lietuvos. Palyginti su kitomis šalimis, šio regiono gyventojų pajamos pasiskirsčiusios gana tolygiai. Sumanios socialinės politikos dėka šalyse beveik nėra skurdo. Valstybėse vyrauja senos demokratijos tradicijos, politikos stabilumas, mažiausiai korumpuotos valdžios struktūros.</i></p> <p>3.3.1. Kur yra išsidėstęs aprašytas regionas?</p> <p>3.3.2. Koks šio regiono valstybių politinis režimas?</p>	<p>*3.3.1. Pusiasaliuose ir salose / Šiaurės Europoje / Šiaurės vakaruose.</p> <p>3.3.2. Demokratinis.</p>																								
<p>3.4. Analizuodami lentelės statistinius duomenis, atlikite užduotis.</p> <table border="1" data-bbox="183 1075 997 1288"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Valstybė</th> <th colspan="2">2000 metai</th> <th colspan="2">2006 metai</th> </tr> <tr> <th>Gyventojų skaičius, mln.</th> <th>BVP mln., JAV dol.</th> <th>Gyventojų skaičius, mln.</th> <th>BVP mln., JAV dol.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Azerbaidžanas</td> <td>7,7</td> <td>11 396</td> <td>7,9</td> <td>58 100</td> </tr> <tr> <td>Argentina</td> <td>36,2</td> <td>293 220</td> <td>39,9</td> <td>599 100</td> </tr> <tr> <td>Indonezija</td> <td>207,0</td> <td>724 500</td> <td>245,5</td> <td>935 000</td> </tr> </tbody> </table> <p>3.4.1. Kurios valstybės bendrasis vidaus produktas, lyginat 2000 ir 2006 metus, didėjo sparčiausiai?</p> <p>3.4.2. Kurios valstybės gyventojų skaičius nurodytu laikotarpiu pakito labiausiai?</p>	Valstybė	2000 metai		2006 metai		Gyventojų skaičius, mln.	BVP mln., JAV dol.	Gyventojų skaičius, mln.	BVP mln., JAV dol.	Azerbaidžanas	7,7	11 396	7,9	58 100	Argentina	36,2	293 220	39,9	599 100	Indonezija	207,0	724 500	245,5	935 000	<p>3.4.1. Azerbaidžano.</p> <p>3.4.2. Indonezijos.</p>
Valstybė		2000 metai		2006 metai																					
	Gyventojų skaičius, mln.	BVP mln., JAV dol.	Gyventojų skaičius, mln.	BVP mln., JAV dol.																					
Azerbaidžanas	7,7	11 396	7,9	58 100																					
Argentina	36,2	293 220	39,9	599 100																					
Indonezija	207,0	724 500	245,5	935 000																					

Gebėjimų grupės	Užduočių pavyzdžiai
II. Taikymo gebėjimus mokiniai parodo:	
1. Nustatydami objektų geografinę padėtį, nurodydami įvykio, reiškinio vietą, laiką, kryptį. <i>Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas 1 tašku.</i>	
1.1. Įvardykite miestą, kurio geografinės koordinatės yra 26° p. pl. ir 28° r. ilg.?	1.1. Pretorija.
1.2. Nustatykite Dakaro miesto geografines koordinates.	1.2. 15° š. pl. ir 17° v. ilg. Leidžiama ± 2° paklaida.

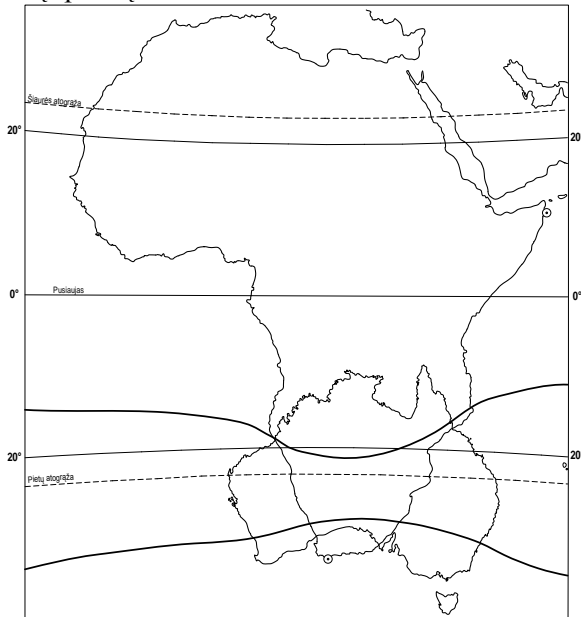
1.3. Kuria kryptimi teka Devonės upė?

- A Į rytus.
- B Į vakarus.
- C Į pietryčius.
- D Į pietvakarius.

1.3. D

1.4. Naudodamiesi kartoschema, palyginkite Afrikos ir Australijos geografinę padėtį:

1.4.1. Nurodykite žemynų geografinės padėties panašumą.

1.4.2. Nurodykite žemynų geografinės padėties skirtumą.

*1.4.1. Galimi atsakymai:

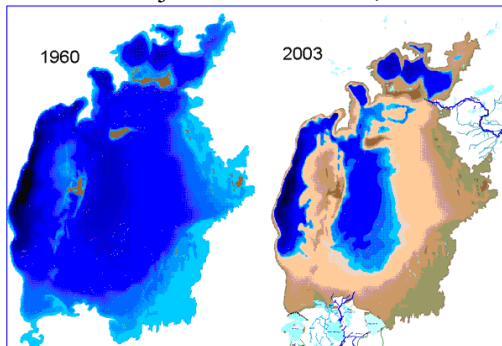
- kerta Pietų atogrąžą / 20° pietų lygiagrečių;
- yra pietų pusrutulyje / rytų pusrutulyje;
- skalauja Indijos vandenynas.

*1.4.2. Galimi atsakymai:

- Afriką kerta pusiaujaus / yra šiaurės ir pietų pusrutuliuose / vakarų ir rytų pusrutuliuose / Australija yra tik pietų pusrutulyje / tik rytų pusrutulyje;
- Afriką kerta Šiaurės ir Pietų atogrąžą / Australiją – tik pietų atogrąžą;
- Afriką skalauja Atlanto ir Indijos vandenynai / Australiją skalauja Indijos ir Ramusis vandenynai.

2. Rasdami informaciją įvairiausiuose geografijos informacijos šaltiniuose apie gamtos ir visuomenės reiškinius ir procesus, nurodydami priežastis bei pasekmes.
Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas nurodytų taškų skaičiumi.

2.1. Naudodamiesi Aralo jūros kartoschema, atlikite užduotis:

2.1.1. Palyginkite, koks buvo ežero plotas 1960 ir 2003 metais, nurodykite jo pokyčius.

2.1.2 Kokius ekonominius ir socialinius padarinius sukėlė šio vandens telkinio ploto pasikeitimas? Nurodykite 2 pasekmes.

* 2.1.1. Per šį laikotarpį ežero plotas sumažėjo / ežero plotas sumažėjo daugiau nei per pusę.

1 taškas už vieną teisingai nurodytą pasekmę atsakymą.

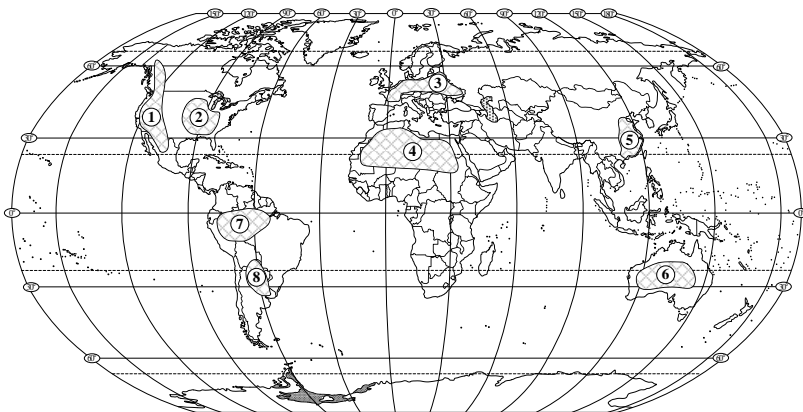
* 2.1.2. galimi atsakymai:

- gėlo vandens trūkumas;
- žlugo pramoninė žvejyba / nutraukta laivyba;
- pasikeitė pramonės struktūra;
- pasikeitė gyventojų gyvenimo ritmas / padidėjo nedarbas;
- padidėjo mirtingumas.

2 taškai už dvi teisingai nurodytas pasekmes.

1 taškas už vieną teisingai nurodytą pasekmę.

2.2. Pasaulio žemėlapyje skaitmenimis pažymėti žemės ūkio veiklai tinkamos ir netinkamos teritorijos. Remdamiesi juo, atlikite užduotis:

2.2.1. Nurodykite skaitmenis dviejų teritorijų, kurios tinkamos

2.2.1. 2; 3; 5; 8.

ūkininkauti. Atsakymą argumentuokite.

* Argumentai: derlingi dirvožemiai / vyrauja juodžemiai / vyrauja lygumos / palankus žemės ūkiui klimatas (palanki temperatūra ir optimalus kritulių kiekis).

2 taškai už dvi teisingai nurodytas teritorijas ir teisingą argumentą.

1 taškas už dvi teisingai nurodytas teritorijas arba teisingai nurodytą argumentą.

0 taškų tik už vieną nurodytą teritoriją.

3. Apibendrinami gamtos ir visuomenės procesų pokyčius, nurodydami kaitos būtinybę ir pasekmes.
Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas nurodytų taškų skaičiumi.

3.1. Naudodamiesi Rusnės salos kartoschema, atlikite užduotis:

3.1.1. Nurodykite, kurios bioprodukcinio ūkio šakos plėtotei šioje saloje yra palankiausios sąlygos?
Atsakymą argumentuokite.

*3.1.1. Žvejyba / žuivivaisa.

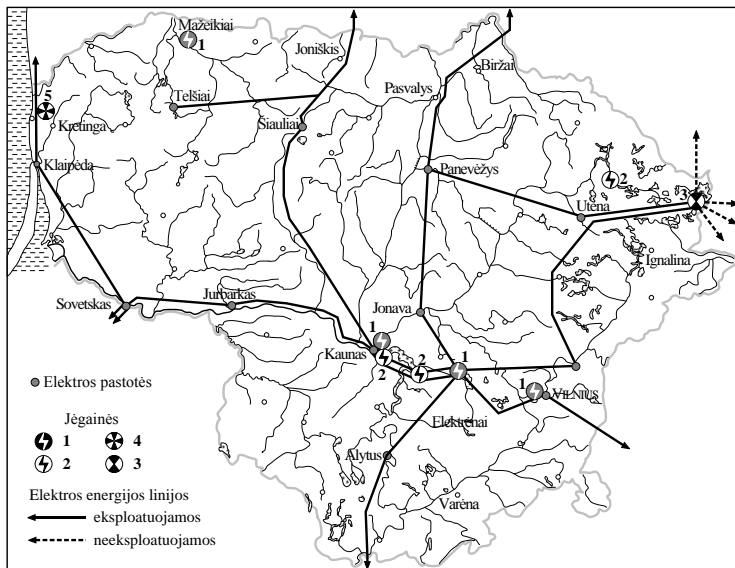
* Argumentai:

- deltoje upė išsišakoja / padaugėja vandens telkinių; žemės ūkiui plėtoti netinka, nes yra deltoje;
- žemė dažnai yra įmirkusi / būdingi potvyniai (poplūdžiai).

2 taškai už teisingai nurodytas bioprodukcinio ūkio šaką ir teisingą argumentą.

1 taškas už teisingai nurodytą bioprodukcinio ūkio šaką arba teisingai nurodytą argumentą.

3.2. Naudodamiesi Lietuvos energetikos kartoschema, atlikite užduotis:

3.2.1. Iki 2009 m. Lietuva eksportavo elektros energiją į kaimynines šalis. Kaip pasikeitė elektros energijos transportavimo kryptys 2010 m. pradžioje? Kodėl?

3.2.1. 2010 m. pradžioje Lietuva perka elektros energiją iš kaimynių Rusijos ir Latvijos, nes buvo uždaryta Ignalinos atominės jėgainė.

2 taškai už teisingai nurodytą pasikeitimą ir jo paaiškinimą.

1 taškas už teisingai nurodytą vieną poziciją.

3.2.2. Kokio tipo jėgainės išdėstytos teritorijoje, pažymėtoje skaičiumi 5? Paaiškinkite, kodėl jos ten statomos.

3.2.2. 5 – vėjo jėgainės.

Paaiškinimas: pučia pastovūs vėjai.

2 taškai už teisingai nurodytą jėgainę ir paaiškinimą.

1 taškas už teisingai nurodytą vieną poziciją.

3.3. Palyginkite lentelėje pateiktą valstybių socialinius ir ekonominius rodiklius, atsakykite į klausimą. Kuri valstybė socialiniu požiūriu yra stipriausia? Argumentuokite savo pasirinkimą.

3.3. Australija.

* Argumentai: ilgiausia gyvenimo trukmė / didžiausias suaugusių raštingumas.

2 taškai už teisingai nurodytą valstybę ir argumentą.

1 taškas už teisingai nurodytą vieną poziciją.

Valstybė	Gyventojų skaičius (mln.)	Gyvenimo trukmė (metais)	BVP vienam gyventojui	Žemės ūkis (proc.)	Suaugusių raštingumas (proc.)
Australija	20,3	80,9	31794	3,6	99
JAE	4,1	78,3	42275	7	88,7
Beninas	8,5	55,4	1141	36,3	34,7
Nepalas	27,1	62,6	1550	81	48,6
Tailandas	63	69,6	8677	49	92,3
Pakistanas	158,1	64,6	2370	19,6	49,9

3.4. Apskaičiuokite ir lentelėje įrašykite BVP ir BVP/1 gyventojų rodiklius?

Valstybė	Gyventojų skaičius, mln.	BVP/1 gyv., JAV dol.	BVP mln., JAV dol.
1. Azerbaidžanas	7,9	7 354	
2. Argentina	39,9		599 100
3. Indonezija	245,5	3 808	935 000

3.4.

1. BVP – 58 096 mln., JAV dol.
2. BVP/1 gyv. – 15 015 JAV dol.

Po 1 tašką už teisingai apskaičiuotą rodiklį.

4. Atlikdami skaičiavimus (procentų, vidurkio) ir palygindami gautus rezultatus. Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas nurodytų taškų skaičiumi.

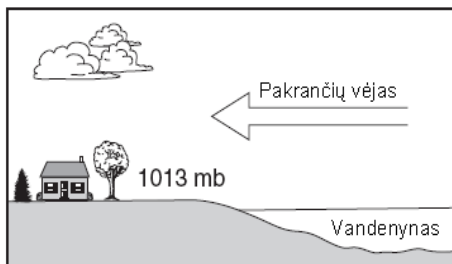
4.1. Koks skirtumas tarp aukščiausios pasaulyje viršūnės (Džomolungmos) ir giliausios vietos vandenyne (Marianų įdubos)?

- A Apie 22 km.
- B Apie 20 km.
- C Apie 18 km.
- D Apie 16 km.

4.1. B

1 taškas.

4.2. Paveiksle parodyta pakrančių vėjo (brizo) judėjimo kryptis. Oro slėgis virš sausumos yra 1013 milibarų. Koks oro slėgis virš vandenyne?

- A 994 mb.
- B 1004 mb.
- C 1013 mb
- D 1017 mb.

4.2. D

1 taškas.

Gebėjimų grupės

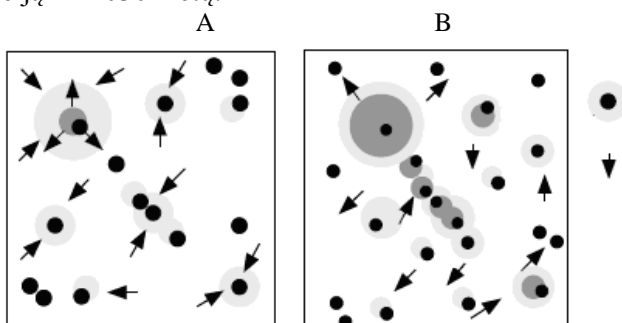
Užduočių pavyzdžiai

III. Analizę, problemų sprendimą, sintezę, vertinimą mokiniai parodo:

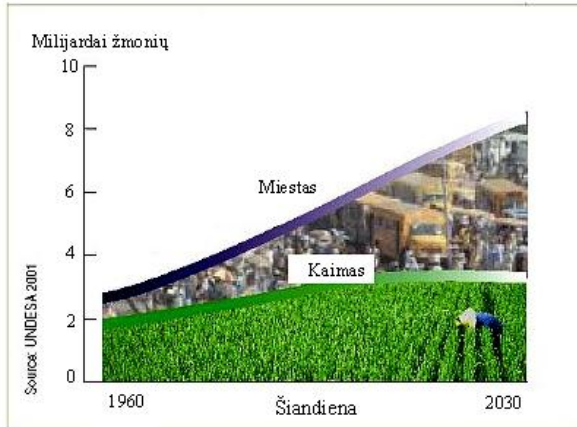
1. Analizuodami ir kritiškai vertindami skirtinguose informacijos šaltiniuose (diagramos, kreivės, schemas, statistiniai duomenys) rastą informaciją apie įvairius gamtos ir visuomenės įvykius, reiškinius ir procesus.

Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas nurodytų taškų skaičiumi.

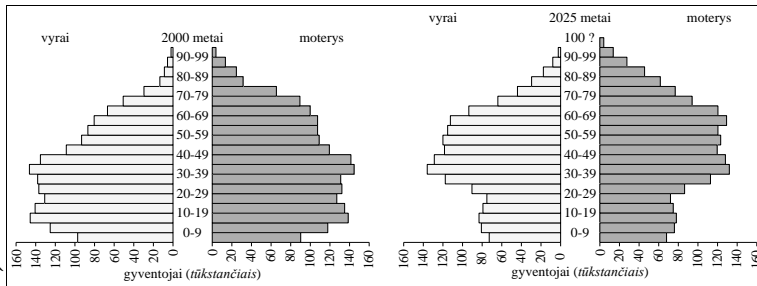
1.1. Išanalizavę A, B ir C paveikslus, apibūdinkite gyventojų judėjimo procesą ir nurodykite pagrindinę gyvenviečių kaitos tendenciją iki 2030 metų.

C

1.2. Naudodamiesi gyventojų piramidėmis, atlikite užduotis:

A

B

1.2.1. Palyginkite A ir B piramidėse vaizduojamas 0–19 metų amžiaus gyventojų grupes. Parašykite išvadą.

1.2.2. Kurioje amžiaus grupėje ryškiausi vyrų ir moterų skirtumai?

1.2.3. Prognozuokite ir nurodykite bent vieną socialinę problemą, su kuria susidurs šalis B po 25 metų. Atsakymą argumentuokite.

* Atsakymas:

Gyventojai juda iš kaimo į miestą, tuo pat metu miesto gyventojai keliasi į miesto pakraščius arba priemiesčius, tačiau lieka bendra miesto augimo (urbanizacijos lygio didėjimo) tendencija.

3 taškai.

Vertinimas:

1 taškas už nurodytą migraciją iš kaimo į miestą;

1 taškas už nurodytą migraciją į miesto pakraščius ir priemiesčius;

1 taškas už nurodytą bendrą miesto augimo (urbanizacijos lygio didėjimo) tendenciją.

1.2.1. B piramidėje 0–19 metų amžiaus gyventojų grupė yra mažesnė nei A piramidėje.

1 taškas už teisingai nurodytą išvadą.

1.2.2. Pensinio amžiaus grupėje arba nuo 60 metų ir vyresnių.

1 taškas už teisingai nurodytą skirtumą.

1.2.3. Problema – didės pensinio amžiaus gyventojų skaičius.

*Argumentas: padidės socialinė rūpyba, reikės padidinti mokesčių fondus

2 taškai.

Vertinimas:

1 taškas už nurodytą socialinę problemą.

1 taškas už nurodytą argumentą.

2. Gaudami ir apdorodami tyrimų rezultatus (išanalizuoja problemą, numato jos sprendimo galimus būdus, nurodydami jų stipriausias ir silpniausias puses), darydami duomenimis pagrįstas išvadas. Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas nurodytų taškų skaičiumi.

Užduotys koreguojamos.

3. Formuluodami hipotezes apie gamtos ir visuomenės procesus ir reiškinius, vertindami gamtinių ir visuomenių veiksmų įtaką aplinkai.

Kiekvienas teisingas atsakymas vertinimas nurodytų taškų skaičiumi.

Užduotys koreguojamos.